

Отримано: 26 листопада 2018 р.

Прорецензовано: 20 грудня 2018 р.

Прийнято до друку: 21 грудня 2018 р.

e-mail: lidiaol1976@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-4(72)-106-108

Олійник Л. В. Тематичний розподіл лексики німецькомовного молодіжного сленгу (діахронічний аспект). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 4(72), грудень. С. 106–108.

УДК 811.112'374

Олійник Лідія Володимирівна,

кандидат філологічних наук, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ТЕМАТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ ЛЕКСИКИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ (ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ)

У германістиці детально досліджено та описано лексичний склад, фонетичну та граматичну специфіку німецькомовного молодіжного сленгу. Однак, залишаються певні аспекти, які потребують уточнення та більш детального аналізу, аби сформувати цілісне розуміння цього мовного феномену. Статтю присвячено дослідженню тематичного оформлення та розподілу лексики німецькомовного молодіжного сленгу за найбільшми за обсягом групами, що представляли найактивніший інтерес мовців в діахронічному аспекті з метою з'ясування тенденцій розвитку та функціонування сленгізмів. Дослідження лексики сленгізмів підтверджує актуальність виділених найбільшми тематичних груп сленгової лексики, які характерні не тільки для сучасного стану розвитку німецькомовного молодіжного сленгу, але й були характерними для молодих людей минулого століття.

Ключові слова: молодіжний сленг, лексична одиниця, тематична група, специфіка, соціолект.

Lidia Oliijnyk,

PhD in Philological science, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

TOPICAL MODELING OF THE GERMAN YOUNG PEOPLE LEXICON (DIACHRONIC ANALYSIS)

In German studies, the lexicon, phonetic and grammatical specifics of the German slang of youth are studied and described in detail. However, there are some aspects that require clarification and more detailed analysis in order to form a holistic understanding of this linguistic phenomenon. The article is devoted to the study of thematic groups and distribution of the vocabulary of the German slang of youth by the largest groups in terms of the most active interest of the speakers in the diachronic aspect in order to find out the tendencies of the development and functioning of slang words. The study of the lexicon of slang confirms the relevance of the selected major thematic groups of slang vocabulary, which are characteristic not only for the current development of the German slang of youth, but also were characteristic for young people of the last century. It can be argued that the thematic distribution of slang vocabulary from the 50's to 80's correlates with the thematic stratification of slangisms of the late twentieth and early twenty-first centuries, with the exception of those words that have lost their relevance and significance for the present stage of development. A characteristic feature of slang vocabulary can be considered not only its short-term functioning in German slang of youth, but also the using of some lexical units over a fairly significant period.

Key words: youth slang, lexical unit, thematic group, specifics, sociolect.

Протягом кількох останніх десятиліть не вщухає інтерес науковців до мовленнєвої поведінки молоді Німеччини. За цей час було здійснено дослідження різних аспектів даного мовного феномену, укладено та опубліковано значну кількість словників. Однак, науковий інтерес лінгвістів зосереджувався переважно на синхронному дослідженні цих аспектів – фразеологія молодіжного сленгу німецької мови (Н. В. Семенова), неологізми німецькомовного молодіжного сленгу (Н. Д. Матарікіна), специфіка функціонування англіцизмів молодіжного сленгу (М. С. Романова), словотвірні тенденції у сучасній німецькій мові молоді (Є. О. Коломієць), структурно-семантичні особливості молодіжної лексики у Німеччині (Л. А. Юшкова), контрастивне дослідження неологізмів молодіжної мови кінця ХХ століття (К. О. Тихонова), оцінка метафора німецького молодіжного сленгу (С. Н. Аюшеева). Різні аспекти мови молодих людей вивчали Я. К. Андротополос, С. Аугенштайн, В. Бахофер, М. Хун, Х. Еманн, Х. Елзен, Х. Хенне, Е. Нойланд, М. Райнке, М. Хайнеманн, М. Новотнік, П. Шлобінські, А. Шолц, К. Ціммерманн та ін.

Вивчення тематичного розподілу лексики німецькомовного молодіжного сленгу в діахронічному аспекті, що є метою даної наукової розвідки, залишилося поза увагою лінгвістів, тому є актуальним та необхідним для цілісного завершення дослідження специфіки функціонування сленгової лексики та подальшого аналізу цього явища. Таке дослідження стало можливим завдяки публікації словників Ганса Боргхорста «Die Jugendsprache der 50er», «Die Jugendsprache der 60er», «Die Jugendsprache der 70er», «Die Jugendsprache der 80er», в яких зібрано найактуальніші слова та вирази молодіжного сленгу зазначених десятиліть минулого століття.

Значний вплив медійних засобів, а також іноземних мов та різних соціолектів зумовлюють швидкий темп змін німецькомовного молодіжного сленгу, особливо цей процес стосується лексичного складу вищезгаданого соціолекту. Молодіжний специфічний вокабуляр виникає, переважно, в тих тематичних групах, що представляють особливий інтерес для молодих людей. На думку Х. Хенне, актуальні тематичні сфери стають підґрунтям для утворення лексичних неологізмів та модних слів молодіжного соціолекту. Вчений виділив сім тематичних груп молодіжної комунікації [1, с. 212–213]:

1. Комунікативна поведінка в групі: у школі, у професійній сфері, у вільний час, стосунки між людьми, групові номінації, назви.
2. Душевний стан: захоплення, «схибленість», здивування, незадоволення, образа, байдужість, інертність.
3. Погрози, вимоги, відмова, насмішка, оцінка.
4. Музика: музичні інструменти та технічні прилади, музика та музичні стилі, музичні композиції, музична критика та прослуховування музики.

5. Сфера побуту та розваг: паб, дискотека, одяг, зачіски, медіа, спорт, органи правопорядку, фінанси (позичання грошей), транспортні засоби, продукти харчування.

6. Школа: персонал школи, приміщення, явища, пов'язані з школою (табелі, класний журнал, записник вчителя), (заборонені) допоміжні засоби, заняття (предмети, закінчення школи, оцінки, поведінка, покарання).

7. світогляд та політика (...).

Завдання нашої розвідки полягає у з'ясуванні тенденцій тематичного розвитку лексики молоді Німеччини, починаючи з 50-х років минулого століття. Вирішення поставленого завдання буде здійснено в руслі невеличкого екскурс-огляду історії розвитку німецькомовного молодіжного сленгу.

Відомо, що феномен молодіжного сленгу існує стільки років, скільки років існує саме розуміння поняття «молодь». Найперші прояви зазначеного явища на німецькомовному ґрунті сягають часу заснування та функціонування перших університетів. Проте початок наукового дослідження на той час студентського сленгу датується лише 17 століттям, що має своє логічне пояснення, оскільки лише в той період німецька мова набула статусу мови викладання в університетах замість латини, якою до того часу проводилося навчання. Зміна мови викладання дала поштовх утворенню та розвитку своєрідного німецькомовного студентського сленгу [8, с. 14].

У 18 столітті історичний студентський сленг розглядався як «комунікативне відображення відхилення від характерних на той час суспільних норм вільного стилю життя «хвальків» та оцінювався з огляду на це соціокультурне підґрунтя» [8, с. 34]. Очевидним є той факт, що внаслідок такого вільного способу життя студентства мали з'явитися своєрідні мовні особливості. Ці особливості знаходили свої прояви, як відомо, у створенні своєрідного лексику, утвореного шляхом семантичних змін (як і в сучасному слензі), які дозволяють виявити зв'язок з соціокультурним тлом студентів. Уже в той час існували різні позначення для дівчат та жінок, які свідчать про ставлення студентів до осіб жіночої статі та їхню оцінку: *Bleivögel* – 'розбещені особи жіночої статі' та 'асоціальні елементи жіночої статі' [8, с. 35]. Якщо вживають лексичну одиницю *Besen* і розуміють при цьому особу жіночої статі, то ця лексична одиниця має значення «неохайна дівчина», що, очевидно, пов'язано з візуальною схожістю з предметом домашнього вжитку, який позначається цією лексемою.

До початку 19 століття студентський спосіб життя являв собою, як і сьогодні, форму інтеграції в роль дорослих. Джерелами надихання для нових студентських виразів слугували класичні античні мови, передусім латина. До звичних слів додавали суфікси грецького чи латинського походження, як от: «*os*» – *burschikos, studentikos*; «*us*» – *Schwachmatus*. Популярними були також біблейські елементи, які використовувались зневажливо: *Bibelhusaren* – 'студенту-теологу', *Moses und die Propheten haben* – 'мати гроші'. Також словниковий запас мови декласованих елементів активно використовувався представниками студентської спільноти, особливо стосовно таких сфер як фінанси / азартні ігри та інтимні стосунки. Окрім цього, лексикон зоосвіту став невичерпним джерелом семантичних новоутворень, оскільки значна кількість осіб, з якими контактували студенти, отримували найменування, пов'язані зі світом фауни. Такі найменування мали свої переваги, які полягали в тому, що позбавляли необхідності пояснення, оскільки негативні якості поведінки тварини переносилися на характеристику людини: *Haupthähne* або *Bierhengste* – так називали представників студентської спілки [8, с. 37-41].

В 20-х роках 20 століття виникає сленг школярів «Pennälersprache», який зазнав значного впливу територіальних діалектів (наприклад, тюрингський діалект – *gaxen, niscati*), нижньонімецький – «*dösen, zamptjan sudimu*», *Schmollzetel, dopomijnij zasib, який заборонено використовувати*. Сленг учнів тісно був пов'язаний зі сленгом студентів. Найчастіше вживані тогочасними учнями лексичні одиниці як от *Pauker, Penne* зберігали свою актуальність протягом кількох десятиліть та ввійшли до словникового складу сучасного молодіжного сленгу. В подальшому лексикон сленгу розширювався за рахунок лексичних одиниць на шкільну тематику: *Gympel* – 'гімназист', *Hilfsbock* – 'учитель, який проводить додаткові заняття', *Tischtops* – 'учень четвертого класу гімназії'.

Активна фаза розвитку німецькомовного молодіжного сленгу починається, однак, в період після війни. Тогочасна молодь уособлювала перший молодіжний рух повоєнної Німеччини, який характеризувався в 50-х роках минулого століття значним англомовним впливом, новими музичними напрямками, культовими фільмами та обожнюванням зірок, на яких прагнули бути схожими (Елвіс Преслі, Джеймс Дін та Мерилін Монро) та відокремлювала себе від норм та цінностей світу дорослих. Сленг тогочасної молоді називали «Halbstarcken-Chinesisch», що можна перекласти як «мова» хуліганів, а найбільшими за обсягом були тематичні групи, що позначали назви алкогольних напоїв – *Vater und Sohn 'ниво та шнанд'*, *Prickelschlabber 'шампанське'*, *Schuhauszieher 'лікер'*, їхнє вживання – *aufhotten, abwettern* та стан після вживання таких напоїв – *runde Absätze haben, altbesoffen*. Наступною чималою тематичною групою лексичних одиниць можна вважати номінації транспортних засобів – авто, мопедів та мотоциклів: *Affenschaukel, Amöbe 'невелике авто'*, *Arsche 'великий автомобіль'*, *Vonzenschaukel 'автомобіль класу люкс'*, *Feuerteufel, Eierschaukel 'мотоцикл'*, *Feuerfurz 'монед'*. В ті часи молодь слухала музику по радіо та на платівках, тому закономірним є наявність у слензі найменувань таких приладів – *Dudelkasten, Klönkasten, Quäke* – 'радіо', *Kurbelkasten, Nadelkasten* – 'програвач платівок'. Також тогочасна молодь захоплювалася джазом, що відображено в номінаціях молодіжного сленгу наступними номінаціями: *Gießkannenmusik* – 'джаз', *Jazz-Affe* – 'фан джазу', *Jazz-Feintmechaniker* – 'музикант, який чудово грає джаз', та ін., а також полюбляла танцювати, що також представлено відповідною групою дієслів та іменників, які позначають різні види танців, танцюристів та, власне, сам процес – *hotten, Linoleum schubbern, Mieze schleudern, schütteln, das Parket kratzen*. Інші тематичні групи слів характеризують молодих людей як чоловічої – *Bomber* – 'дуже привабливий молодик', *Anmacher, Aufreißer* – 'молодий чоловік, який користується неабиякою популярністю серед жінок', *Junghahn* – 'молода людина', *Geldschranktyp* – 'широкоплечий юнак', так і жіночої статі – *dufte Biene, scharfe Alte, Appetithappen* – 'приваблива дівчина', *Eintagszahn* – 'дівчина, стосунки з якою підтримують відносно короткий проміжок часу', *Hot Baby* – 'дівчина, яка полюбляє музику та танці'; стосунки між молодими людьми, на позначення яких наявна дієслівна група, лексичні одиниці якої мають значення фліртувати – *beschweifwedeln, blickvögeln, Leine werfen, zündeln, trallala machen*, а також присутні тематичні групи номінацій окремих частини тіла людини, як от: жіночі груди – *Glockenspiel, Babykneipe*, голова чоловіків, позбавлена волосся – *Flugplatz mit Stoppln, mathematische Glatze*. Характерним для номінацій сленгу того періоду є своєрідні назви професійної діяльності особи, особливо стосовно професії співака – *Anti-Sänger, Brüllaffe, röhrender Hirsch* та стюардеси – *Himmelsmädchen, Luftzahn, Wolkenmädchen, Windsbraut*.

Шкільна тематика також характерна для сленгу зазначеного періоду, до цієї тематичної групи належать як найменування директора – *Direx, Herrscher ohne Krone*, вчителів (*altdeutsches Aas, Daddy, Drummer, Steißgerber*) та учнів (*Chef im Ring, Griffelfresser, Leuchtkäfer*), так і різних типів шкіл – *Bienenkorb* 'школа для дівчат', *Klötzchenaufbauschule* 'снеццикола', шкільних оцінок – *Bims* 'погана оцінка', *Arschpapier, Nachruf* – 'поганий табель'. Серед актуальних номінацій можна виділити такі: на позначення розумової неспроможності особи – *Bundesdoofi, Holzkopf mit Patentverschluss, nillig*, на позначення неадекватної поведінки особи (як вербальної, так і фізичної (неповна розуму) – *halbgar, bematscht, tü, betapst* та надання чомусь високої оцінки – *assig, dämpfig, hyper, fetzig, riesig, steil, sautoll*.

В 60-х роках молодіжно-культурний напрямок змінився під впливом медійних засобів та економічного розвитку та мав значний вплив на виділення так званого стилю підлітків та молодих людей, який в німецькій мові отримав назву «Teenager – und Twenstil» і характеризувався деякою інфантильністю, але також грубістю та вульгарністю. В той час з'явилися такі лексичні одиниці, які і до сьогодні зберегли свою комунікативну привабливість для молодих людей, як *Puppe, Tochter, Bluse, Schwester* в значенні 'дівчина', *Hahn, Weichmann, Zickendraht* 'юнак', *aufreißen* 'познайомитись з ким-небудь', *Maker* 'друг'. Крім того, тогочасний сленг містив лексичні одиниці, які позначали позитивну – *bombig, dufte, toff*, або негативну оцінку – *bescheuert, stumpf, trübe, zickig*. Актуальними в тому десятиріччі залишались тематичні групи номінацій «алкоголь», «авто, мото», «оцінні номінації молодих людей чоловічої та жіночої статі», «школа», «прилади для прослуховування новин та музики». Популярними серед молодих людей залишались, очевидно, професії співаків та бортпроводниць, які представлені найбільшою кількістю найменувань. Стосовно дієслівних груп, свою актуальність зберегли номінації таких дій як фліртувати та танцювати.

Молодь, як найбільш прогресивна частина суспільства, завжди з легкістю та цікавістю сприймає будь-які новачки та реагує на їхню появу, продукуючи своєрідні номінації, що можна помітити в словнику сленгізмів того часу – *Blechgehirn, eiserner Blödmann, Drahtgehirn, genialer Dummkopf* – 'ком'ютер', *Affenkasten, Glotzkommode, Hausaltar, Quasselkasten* – 'телевізор'. На жаль, в цей час серед молоді поширюється така пагубна звичка, як вживання наркотиків, що одразу відображається в своєрідних найменуваннях видів наркотичних речовин. Мовний стиль тогочасної молоді критикувався, але не так гостро, як в 50-х.

В 70-х роках минулого століття молодіжний сленг позначали «APO-Sprache», що класифікувало такий стиль скоріше як приклад політичної «мови» ніж німецькомовного сленгу. Тогочасні молодіжні рухи створювали нові форми вираження протесту. Характерною ознакою сленгу того періоду були сталі вирази, значна кількість англіцизмів. У висловлюваннях молоді проявлялися мовна гра та сомоіронія. Характерні тематичні групи сленгізмів 50-х та 60-х років ХХ століття зберігають свою актуальність і в 70-х.

У все більш диференційованому спектрі молодіжних культур рух бунтарів виконував функцію переходу від студентського руху до руху незгодних 80-х років. Характерними тенденціями, що знайшли свій прояв у молодіжному слензі були: часте вживання розмовних часток, скорочення, а також наявність висловів. Альтернативний рух, що утворився протягом 80-х критикував споживацьке ставлення до навколишнього середовища та його забруднення. Мовний лексикон молоді поповнювали лексичні одиниці на позначення феміністичного руху, руху за мир та позначення екоруху – *Schnittlauch* 'захисник навколишнього середовища', *Müslі, Ökofreak, Körnerfresser, Grüni* 'прихильник екоруху'.

Провівши дослідження сленгізмів, можемо констатувати: окремі лексичні одиниці зберігають свою актуальність та вживаються протягом досить значного часу, як от – *Braut, abhotten, Macker, peitschen, tanken* та ін.

Отже, дослідивши детально словники молодіжного сленгу 50-х, 60-х, 70-х та 80-х років минулого століття, можна стверджувати, що тематичний розподіл сленгової лексики зазначеного вище періоду корелює із тематичним розшаруванням сленгізмів кінця ХХ – початку ХХІ століття, за винятком тих позначень, що втратили свою актуальність та значення для сучасного етапу розвитку. Характерною особливістю сленгової лексики можна вважати не тільки її короткотривале функціонування в німецькомовному молодіжному слензі, але й вживання окремих лексичних одиниць протягом досить значного періоду.

Література:

1. Henne H. Jugend und ihre Sprachen. Darstellung, Materialien, Kritik. Berlin, New York: de Gruyter, 1986. 241 S.
2. Neuland E. Jugendsprache. Eine Einführung. Tübingen: A. Franke Verlag, 2008. 210 S.
3. Schlobinski P., Kohl G., Ludewigt I. Jugendsprache. Fiktion und Wirklichkeit. Opladen/Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, 1993. 215 S.
4. Borghorst H. Die Jugendsprache der 50er Jahre: Tanzmaus & Lehrerschreck. Oldenburg: Lappan, 2011. 64 S.
5. Borghorst H. Die Jugendsprache der 60er Jahre: Pilzköpfe & Bettblümchen. Oldenburg: Lappan, 2011. 64 S.
6. Borghorst H. Die Jugendsprache der 70er Jahre: Knutschbude & heiße Höschen. Oldenburg: Lappan, 2011. 64 S.
7. Borghorst H. Die Jugendsprache der 80er Jahre: Alles paletti & coole Schnecke. Oldenburg: Lappan, 2011. 64 S.
8. Ehmann H. Jugendsprache und Dialekt: Regionalismen in Sprachgebrauch von Jugendlichen. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1992. 158 S.